

Jak obserwować

2015-09-29

Jak cieszyć się kontaktem ze środowiskiem, jednocześnie nie zakłócając jego naturalnego funkcjonowania? Poznaj podstawowe techniki kamuflażu i w sposób odpowiedzialny sięgaj po sceny z życia przyrody.

Odkrywcze podglądanie, fotografowanie i filmowanie zwierząt dostarczają niezapomnianych, fascynujących odczuć i wrażeń. Wdzięczny i szczególnie interesujący temat przyrodniczych obserwacji stanowią ptaki.

Ptaki można obserwować w różnych sytuacjach i miejscach, gdyż występują wszędzie wokół – w obrębie ruchliwych, miejskich ulic, za oknem biura czy pokoju, w klombach z roślinnością, w ogrodzie, parku miejskim, na polu uprawnym, w sadzie czy lesie. Ptaki żyjące w miastach, w bezpośrednim sąsiedztwie ludzi zwykle są „oswojone” z otaczającym je środowiskiem i pozwalają się podglądać bez większych przeszkód - bez specjalnego ubioru maskującego czy specjalistycznego sprzętu. Ubiór w barwach moro, jak na polowanie w lesie, czy też skradanie się byłyby postrzegane przez przyzwyczajone do miejskiego zgiełku zwierzęta jako zachowanie niecodzienne i z pewnością zwróciłyby ich uwagę, zaburzając naturalne funkcjonowanie, lub nawet je spłoszyły. Dodatkowo niecodzienny obserwator ptaków mógłby wzbudzić nadmierne zainteresowanie przechodniów i być przez nich postrzegany jako podglądacz innych ludzi lub obiektów, przez co mógłby wpaść w nie lada tarapaty. Zdecydowanie większych starań wymaga podglądanie i fotografowanie ptaków w ich naturalnych, niekiedy trudno dostępnych siedliskach.

Przed wyprawą w teren w celach obserwacji i dokumentacji zachowań ptaków (i innych zwierząt również) warto posiadać wiedzę na temat ich wyglądu, trybu życia, zachowań i siedlisk – wiedzę ogólną, jeżeli nie nastawiamy się na podglądanie konkretnych osobników, lub wiedzę szczegółową – jeżeli wyruszamy w teren w celu obserwacji określonych gatunków. Odkrywca terenowy powinien czuć i rozumieć przyrodę – wiedzieć, na co patrzy i dokonywać właściwej interpretacji zjawisk przyrodniczych.

Obserwowanie i fotografowanie ptaków w ich naturalnych siedliskach przynosi wiele radości, ale jest trudne ze względu na ich płochliwość. Sztuką jest takie zbliżenie się do zwierzęcia na odległość właściwą dla obserwacji bezpośredniej lub przez lornetkę lub lunetę, aby nie wiedziało, że jest obserwowane i mogło zachowywać się naturalnie. Wtedy obserwacja będzie miała prawdziwy sens i wartość. Wybierając się na wycieczkę ornitologiczną w teren bez betonowych dróg i chodników, gdzie ścieżki wyznacza sama przyroda, musimy zadbać o odpowiedni, dostosowany kolorystycznie do otoczenia i tym samym trudno wykrywalny przez wyśmienity wzrok ptaków ubiór (w odcieniach naturalnej zieleni, brązu lub szarości). Bardzo dobrze do tego celu posłużą maskujące ubrania myśliwskie, wędkarskie czy stylizowane na wojskowe moro. W terenie należy unikać noszonych na co dzień butów z niską podeszwą czy na obcasie, a raczej zaopatrzyć się w jakże modne ostatnio gumowce lub buty trekkingowe. Codzienny styl obuwia wróży większy sukces podczas obserwacji w mieście. Na wypadek zmian pogody warto mieć również przy sobie czapkę i kurtkę przeciwdeszczową.

Jeśli chodzi o zawodowe, profesjonalne fotografowanie ptaków, to zazwyczaj metoda z podchodu się nie sprawdza. Najlepszym sposobem jest wybudowanie niewielkiego, wkomponowanego w otoczenie ukrycia w odpowiednio dobranym miejscu, w którym cierpliwie czeka się (nawet po kilkanaście godzin) na pojawienie się zwierzęcia. Wybudowanie ukrycia wpisanego w charakter otoczenia w obrębie runa leśnego nie jest trudne – można wykorzystać do tego roślinność, natomiast materiały do wybudowania ukrycia w obrębie koron drzew czy na łące lub nawet na wodzie należy przygotować wcześniej – uszyć z płótna o odpowiednich barwach lub wykonać z pomalowanych płyt pilśniowych lub drewna czy z innych surowców, uruchamiając wyobraźnię. Na plaży można zwyczajnie wkopać się w piasek. Profesjonalny domek obserwacyjny musi mieć nie tylko wejście, ale i otwory do podglądania i fotografowania czy filmowania.

Niezwykle trudno jest obserwować i fotografować ssaki. Uzyskanie udanych zdjęć fotograficznych lub filmowych tych zwierząt, a zwłaszcza rzadszych gatunków, to poważne wyzwanie, nawet dla doświadczonego przyrodnika i dokumentalisty. Dzika zwierzyna jest bowiem nieustannie przeplaszana przez człowieka, co sprawia, że jest bardzo czujna i skryta i prowadzi najczęściej nocny lub poranny tryb życia. Aby nasze obserwacje ssaków zakończyły się pomyślnie, jako miejsce podglądania należy wybierać obszary odludne, niezdominowane działalnością człowieka. Aby obserwować i fotografować ssaki również należy się ukryć, jednak to może okazać się niewystarczające, ponieważ ssaki, w przeciwieństwie do ptaków, mają doskonały węch. Trudność polega na tym, że ukrycie własnego zapachu jest właściwie niemożliwe, natomiast można stosować metody go maskujące, jak np. podchodzenie zwierza pod wiatr, obserwacja z ambon myśliwskich lub zza naturalnych wyniosłości terenu (np. skał czy pagórków) lub wabienie charakterystycznymi dla ssaków odgłosami czy zapachami. Aparat fotograficzny musi być wyciszony, a jego lampa błyskowa – wyłączona. Bardzo dobrym miejscem do podglądania ssaków jest miejsce, gdzie dostępne jest pożywienie.

Właściwy sposób prowadzenia obserwacji przyrodniczych – w stosownych przypadkach z bezpiecznego ukrycia i bezpiecznej odległości - nie tylko decyduje o ich zakresie i jakości, ale także zapewnia bezpieczeństwo zarówno obserwatorowi, jak i podglądanemu obiektowi. Dobry obserwator i fotograf przyrody dba o to, aby zwierzęta nie traktowały go jako intruza - nie ingeruje w ich świat, a tylko kradnie sceny z ich życia. Stosuje się do zasad ochrony środowiska przyrodniczego. Pamiętaj o tym! W przeciwnym razie Twoje obserwacje przyrodnicze będą miały wątpliwą wartość. Obszarami, w obrębie których należy w sposób szczególny stosować się do założeń ochrony środowiska są obszary chronione, gdzie można podglądać cenne, rzadkie gatunki roślin i zwierząt. Prowadząc tu amatorskie obserwacje, powinniśmy poruszać się wyłącznie po terenach dozwolonych, nie ingerować, nie dotykać, nie zachowywać się głośno oraz nie śmiecić. Do obserwacji używaj tu przede wszystkim lornetki, lunety lub lupy.

Zdobyłeś podstawową wiedzę na temat obserwacji przyrody. Zastosuj ją w praktyce – ruszaj na spotkanie z przyrodą!